

3.2.1. Hvem skal have kompetencen til at udnævne dommere?

Domstolsudvalget har overvejet, om kompetencen til at udnævne dommere fortsat bør være hos regeringen, eller om Folketinget skulle tillægges en direkte indflydelse på dommerudnævnelserne. Det har også været med i overvejelserne, om udnævnelseskompetencen skulle henlægges til domstolene selv.

Der er i udvalget enighed om, at den danske forfatningsmæssige ordning taler for, at ansvaret for dommerudnævnelserne bør ligge hos et organ, som direkte eller indirekte henter sit mandat i folkestyret. Dette taler imod at henlægge kompetencen til domstolene. En sådan ordning kunne også modvirke gennemførelsen af den bredere rekruttering og gennemsigtighed i udnævnelsesproceduren, som udvalget i øvrigt lægger op til. Endelig ville det være umuligt at drage nogen til ansvar, hvis der følges en udnævnelsespolitik, som giver anledning til kritik uden for domstolene.

Erfaringen fra de lande, hvor parlamentet har medindflydelse på udnævnelserne, indicerer efter udvalgets opfattelse, at partipolitiske hensyn og kandidaternes partipolitiske tilhørsforhold kan komme til at spille en betydelig rolle ved udvælgelsen af dommere. Sådanne forhold ville ikke alene betyde et afgørende brud med den ordning, som har været gældende siden grundloven af 1849, men ville også indebære en betydelig risiko for, at domstolenes stilling som uafhængig og partipolitisk neutral statsmagt ville blive draget i tvivl og befolkningens tillid til domstolene dermed svækket. Også domstolenes funktion som kontrollant af ikke blot den udøvende, men også af den lovgivende magt, taler imod at tillægge Folketinget direkte indflydelse på dommerudnævnelserne.

Udvalget foreslår derfor, at det fortsat skal være regeringen (vedkommende minister) der - under ansvar over for Folketinget - har kompetence til at udnævne dommere. Hermed undgås på den ene side de ulemper, som vil være forbundet med at tillægge Folketinget en direkte indflydelse på udnævnelserne, på den anden side sikres det, at ansvaret påhviler et organ, hvis mandat i sidste instans udgår fra folkestyret. Det svarer også til, hvad der gælder i de fleste vesteuropæiske lande.

Udvalget finder imidlertid ikke, at regeringens kompetence bør stå alene, men bør suppleres med en ordning, der indebærer, at vedkommende minister, inden udnævnelse sker, skal indhente en indstilling fra et uafhængigt organ, som udvalget foreslår benævnt Dommerudnævnelsesrådet.

Om udvalgets overvejelser henvises i øvrigt til betænkningen side 242-244.

3.2.2. Dommerudnævnelsesrådets kompetence

Der er i udvalget enighed om, at Dommerudnævnelsesrådets kompetence bør omfatte alle dommerstillinger, jf. dog om stillingen som præsident for Højesteret nedenfor.

Præsidenten i Højesteret

Et flertal i udvalget (15 medlemmer) finder ikke, at rådet bør afgive indstilling om besættelse af stillingen som præsident for Højesteret.

Flertallet henviser i den forbindelse til, at hensynet til at sikre domstolenes uafhængige stilling i forhold til de øvrige statsorganer med styrke taler for at udelukke både regeringen og Folketinget fra at udøve indflydelse på besættelsen af netop denne stilling. Da præsidenten repræsenterer retten udadtil i forhold til de øvrige statsorganer og i forhold til offentligheden, må det opfattes som en styrke, at præsidenten på grund af fremgangsmåden ved udnævnelsen kan siges både formelt og reelt at repræsentere hele Højesteret. Flertallet anbefaler derfor, at man opretholder den gældende ordning, hvorefter stillingen som præsident i Højesteret besættes med en allerede udnævnt højesteretsdommer på grundlag af indstilling fra rettens dommere.

Ét medlem af udvalget finder ikke grundlag for at undtage stillingen som præsident i Højesteret fra Dommerudnævnelsesrådets kompetence. Dette medlem anfører, at stillingen i modsætning til den gældende ordning bør oplås og besættes efter almindelige regler. Baggrunden for dette forslag er ikke et ønske om at bryde med den hidtidige praksis, hvorefter det i almindelighed er højesteretsdommere, der udnævnes til præsident, ligesom der ikke er noget ønske om i almindelighed at se bort fra, hvad højesteretsdommerne eller et flertal af disse måtte ønske. Stillingen foreslås inddraget i den almindelige procedure, fordi det efter dette medlems opfattelse ikke på forhånd kan udelukkes, at der ved besættelsen af denne stilling kan være et begrundet ønske om, at en person, som ikke allerede er højesteretsdommer, eller som ikke har opbakning fra flertallet i Højesteret, kan indstilles til udnævnelse som præsident. Dette kan efter omstændighederne bidrage til en fornyelse af ledelsen af retten.

Om flertallets og mindretallets synspunkter henvises i øvrigt til betænkningen side 245-246.

Stillinger som konstitueret dommer

Udvalget foreslår, at det kun undtagelsesvist skal være muligt for en ansøger at blive udnævnt til dommer i en byret, i Sø- og Handelsretten eller i en landsret, hvis vedkommendes egnethed ikke forin-